
A SUMMARY OF INTERNATIONAL HUMAN RIGHTS LAW AND ITS CURRENT WEAKNESSES AS A POTENTIAL FOR THE PROTECTION OF WOMEN AGAINST GENDER-BASED VIOLENCE-NEW CONVENTION ON GENDER-BASED VIOLENCE

Luljeta Xhemaili

Mother Teresa University, Skopje, Republic of N. Macedonia, luljeta.xhemaili@unt.edu.mk

Abstract: Throughout history, various forms of violence have manifested themselves in society as a result of the dominance of certain sectors or groups over others. In this context, gender-based violence is a key social mechanism for perpetuating women's subordination, because male hegemony—power considered the generic inheritance of men—is based on social control over women. Therefore, violations of women's human rights are directly or indirectly related to the gender system and mainstream cultural values. According to the terms of the Universal Declaration of Human Rights; International Covenant on Civil and Political Rights; International Covenant on Economic, Social and Cultural Rights; Convention against Torture and Other Cruel, Inhuman or Degrading Treatment or Punishment; and the Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination Against Women, women enjoy the same rights and freedoms as men and autonomy. Gender-based violence, the protection of victims - survivors, the punishment of perpetrators of this type of violence and the support of survivors is one of the most controversial issues. at the international level in recent times. Along with the lines of discussion that follow, this paper argues that in an effort to strengthen existing frameworks, it is important to recognize that existing international human rights law already imposes broad and detailed obligations on states in relation to gender violence. and that proposals for a new instrument and other measures should not undermine but rather complement existing protection. He argued that greater efforts should be made to invoke and enforce existing standards, regardless of the position adopted on the desirability of a new treaty. The question that naturally arises is whether the new convention provides an overview of the role played by international law and its practice in advancing efforts to protect women from gender-based violence, so is a new convention desirable? , what measures might be applied if such an instrument were to be approved, and how it might be properly accomplished.

Keywords: violence, gender violence, CEDAW, protection violence, new convention,

СУМИРАН ОСВРТ ВРЗ МЕЃУНАРОДНОТО ПРАВО ЗА ПРАВАТА НА ЧОВЕКОТ И НЕГОВИТЕ МОМЕНТАЛНИ СЛАБОСТИ КАКО ПОТЕНЦИЈАЛ ЗА ЗАШТИТА НА ЖЕНИТЕ ОД РОДОВО ЗАСНОВАНО НАСИЛСТВО-НОВА КОНВЕНЦИЈА ЗА РОДОВО ЗАСНОВАНО НАСИЛСТВО

Љуљета Цемаиљи

Универзитет,, Мајка Тереза,,-Скопје Република С. Македонија, luljeta.xhemaili@unt.edu.mk

Резиме: Низ историјата, различни форми на насилство се манифестирале во општеството како последица на доминација на одредени сектори или групи над другите. Во овој контекст, родовото насилство е клучен социјален механизам за овековечување на подреденоста на жените, бидејќи машката хегемонија - моќта се смета за генеричко наследство на мажите - се заснова на социјалната контрола врз жените. Затоа, кршењето на човековите права на жените се директно или индиректно поврзани со родовиот систем и со главните културни вредности. Според условите на Универзалната декларација за човекови права; Меѓународен пакт за граѓански и политички права; Меѓународен пакт за економски, социјални и културни права; Конвенција против тортура и друго сурово, нечовечко или понижувачко постапување или казнување; и Конвенцијата за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените, жените ги уживаат истите права и слободи како и мажите и автономија.Родово насилство, заштитата на жртвите – преживеаните, казнувањето на сторителите на овој вид насилство и поддршката на преживеаните е едно од најконтроверзните прашања на меѓународно ниво во последно време.Заедно со линиите на дискусија што следи, овој труд тврди дека во обид да се зајакнат постојните рамки, важно е да се признае дека постојното меѓународно право за човекови права веќе наметнува широки и детални обврски на државите во однос на родовото насилство. и дека предлозите за нов инструмент и други мерки не треба да ја поткопуваат, туку да ја надополнуваат постојната заштита. Тој тврди дека треба да се направат поголеми напори за повикување и спроведување на постоечките стандарди, без оглед на усвоениот став за пожелноста на нов договор. Прашањето што

природно се наметнува е дали новата конвенција дава преглед на улогата што ја игра меѓународното право и неговата практика во унапредувањето на напорите за заштита на жените од родово засновано насилство, па дали е пожелна нова конвенција? , кои мерки може да се применат доколку таквите требаше да се одобри инструмент и како тој може да се постигне правилно.

Клучни зборови: насилство, родово насилство, CEDAW, заштита насилство, нова конвенција,

1. ВОВЕД

Секој демократски устав има за цел да ги заштити и гарантира основните права на своите граѓани. Борбата за човекови права започнува со напорите за признавање на неговите основни (најосновни) права, кои во оваа сфера ги вклучуваат (B.Selmani 2008). Правото на живот и слобода, кои беа значајни особено во периодот на робовладетелскиот систем и феудалниот. Буржоаските револуции додаваат некои други права на овие елементарни права кои припаѓаат на таканаречените природни права, како што се: право на еднаквост; право на безбедност; и право да се спротивстави на угнетувањето.

До неодамна, човековите права се третираа како прашања од внатрешна надлежност на државите. Затоа, ниту една држава, ниту меѓународната заедница немаа право да го покренуваат прашањето за кршење на човековите права во држава без ризик тоа да се толкува како мешање во внатрешните работи на таа држава. Исклучок е режимот на капитулации и хуманитарни инвестиции. Меѓутоа, меѓународната заедница, особено по создавањето на Обединетите нации, посветува се повеќе внимание на благосостојбата на поединецот (човекот), како еден од најважните услови за одржување на мирот, безбедноста, стабилноста и демократијата.

Човековите права, дефинирани овде како група на етички принципи кои имаат правна димензија, произлегуваат од потребата на секој поединец да ужива во условите неопходни за пристоеен живот. Овие права се структурирани низ долг процес на промени во последните два века. Иако е невозможно да се воспостави линеарна историска низа во идентификацијата на овие права, анализата на историјата на дебатите за прашањето во меѓународните тела покажува дека граѓанските и политичките права може да се сметаат за соодветни на „првата генерација“ човекови права; социјалните, економските и културните права на „втората генерација“; а правото на мир, развој и здрава животна средина и правата на народите на „третата генерација“ на права (Љ.Фрчкоски 2021). Иако во повеќето современи општества семејното насилство е забрането и криминализирано со закон, реалноста укажува на фактот дека тоа е поочигледно во последните години и дека има постојана тенденција на раст, што може да се објасни и со фактот дека жртвите се повеќе се охрабруваат да пријави насилство и дека темната бројка на оваа појава се намалува (Merđović, B., & Vjelajac, Željko, 2021). Проблемот со нееднаквоста и дискриминацијата на жените стана центар на вниманието на меѓународната јавност уште од 1970-тите. Од тој период до денес се водат дебати за родовата еднаквост (концептот на родот е од подоцнежен датум и го подразбира општественото обликување на биолошките полови на мажите и жените, определено со разбирањето на нивните општествени должности (Torlak, N. 2011)) и еднаквоста меѓу мажите и жените. Издначување на жените со мажите во однос на политичките права (давање на жените право на глас), ограничување на моќта на мажот над жената во бракот, правото на жените самостојно да управуваат со својот имот, реформирање на ставовите за разводот, напуштање на традиционалните религиозни верувања за обврската на жената да го придружува нејзиниот сопруг ги сочинуваат основните катализатори во борбата против семејното насилство (Počuča M. & Šarkić, N. 2020) „Родово-базирано насилство врз жените“ е насилство насочено против жената затоа што е жена или коешто несразмерно ја погодува. (ЗСЗНЖСН член 3, 2021) Насилство врз жените им штети на поединци, семејствата и општеството (Balsarkar G. 2021) Конкретно, „родовото насилство и вознемирување влијае на жените и девојките несразмерно и има негативни влијанија врз нивното ефективно учество во работната сила, образованието и јавниот живот – со што ја зајакнува родовата нееднаквост (Taslima Y. 2020).

Последните децении прашањето за родово засновано насилство врз жените е обвска на државите да преземат мерки-чекори да го спречат, казнат и обезбедат поддршка за преживеаните од такво насилство.

Низ децениите прашањето се преобрази од релативно малку дискутирано прашање во редовна тема на меѓународните агенди, а распространетата и разновидна природа на насилството врз жените се повеќе се документира. И покрај многуте законски, политички и други мерки усвоени на меѓународно и национално ниво и постигнатиот напредок, родовото насилство врз жените продолжува да биде широко распространето и присутно во сите региони и земји, во познати и нови форми. (Извештај SRVAW 2014) Не само што се појавија нови форми на насилство, како што се сајбер насилството (вклучувајќи сајбер-протекување, онлајн закани за насилство и одмазднички порно), туку и долгогодишните форми на насилство опстојуваат, а

правните и практични неуспеси за справување со насилството се сеприсутни. Многу земји сè уште имаат закони и културни, обичајни или религиозни закони, практики и ставови кои придонесуваат или го легитимираат насилството врз жените. Постојат многу примери на закони што го прават исклучително тешко или ефективно речиси невозможно да се докажуваат кривичните случаи на сексуално насилство (на пример, рестриктивни доказни правила). Неказнивоста за дејствијата на родово засновано насилство врз жените извршени и од државни и од недржавни актери е секојдневие (Ибид).

Како резултат на тоа, имаше повици да се зајакне постојната меѓународна правна и рамка за отчетност што се однесува на родово засновано насилство врз жените, особено преку елаборирање на нова конвенција на Обединетите нации за родово засновано насилство врз жените, но и на други начини. Иако признаваат дека елиминацијата на родово заснованото насилство врз жените ќе биде возможна само преку повеќеслоен пристап, поборниците на нова конвенција гледаат на меѓународното право и на новата конвенција како важни компоненти на секоја стратегија за стимулирање понатамошна акција на меѓународно и национално ниво за справување со причините и последиците на такво насилство (види подолу).

Усвојувањето на голем број регионални конвенции кои експлицитно се занимаваат со насилството врз жените и обврските на државите да се борат против него даде поттик за овие повици. Овие конвенции ја вклучуваат Меѓуамериканската конвенција за спречување, казнување и искоренување на насилството врз жените од 1994 година (Convention Belém do Pará), Протоколот кон Африканската повелба за човекови и народни права за правата на жените во Африка 2003 година (Мапуто Протокол 2003 un.org.), и Конвенцијата на Советот на Европа за спречување и борба против насилството врз жените и семејното насилство 2011 година (Истанбулска конвенција coe.int). Повикот за нова конвенција на ОН делумно се заснова на аргументот дека постои „јаз“ на меѓународно ниво и дека усвојувањето на договор сличен на овие регионални договори ќе го елиминира тој јаз.

2. НОВА КОНВЕНЦИЈА ЗА РОДОВО ЗАСНОВАНО НАСИЛСТВО-ПОНУДЕНИ ОПРАВДУВАЊА И КРИТИКИ

Упорноста и појавата на нови форми на родово засновано насилство врз жените доведе до повици за зајакнување на постоечката меѓународна рамка со усвојување на нова конвенција која експлицитно се однесува на родовото насилство врз жените. Еден од централните аргументи за поддршка на изготвување на нова конвенција е аргументот дека постои „нормативен јаз“ на темата меѓународното право за човекови права и родово засновано насилство врз жените. Поконкретно:

„[не]недостигот на правно обврзувачки инструмент за насилството врз жените го оневозможува артикулирањето на прашањето како кршење на човековите права само по себе, сеопфатно адресирајќи ги сите форми на насилство врз жените и јасно наведувајќи ги обврските на државите да дејствуваат со должно внимание. да се елиминира насилството врз жените- ова е главната аргументација на застапувањето на нова Конвенција (Извештај SRVAW 2015)

Нормативниот јаз според меѓународното право за човекови права покренува суштински прашања за одговорноста на државата да дејствува со должно внимание и одговорноста на државата како врвен носител на должност да ги заштити жените и девојките од насилството, од неговите причини и последици. (Рашида М.2015).

Па така, аргументот за „нормативен јаз“ става значителен акцент на меѓународниот правен статус на меѓународните норми и стандарди кои се однесуваат на насилството врз жените. Професорката Манџу забележува дека правно обврзувачката Конвенција CEDAW не го решава ова прашање експлицитно и систематски. Таа нагласува дека, иако Општите препораки и други резултати на нејзиниот Комитет се однесуваат на насилството врз жените, како и подеталната Декларација на ОН за елиминација на насилството врз жените и другите програмски и политички документи, ниту еден од нив не е правно обврзувачки како прашање на меѓународното право:

Постојат многу документи за „меко право“ кои се занимаваат со ова прашање, вклучувајќи ја Виенската декларација и програма за акција, Декларацијата за елиминација на насилството врз жените, Декларацијата и платформата за акција од Пекинг и општи коментари и препораки на договорните тела. Сепак, иако меките закони може да бидат влијателни во развојот на нормите, нивната необврзувачка природа ефективно значи дека државите не можат да бидат одговорни за прекршувањата. (SRVAW 2014 извештај, над п 2, став 68.)

Според тоа, постои „нормативен јаз“ кој не е соодветно надминат со опсегот на необврзувачки инструменти, ниту преку практиката на договорните тела. А во оваа смисла е важно за борбата против насилството врз жените да има експлицитни, обврзувачки и детални насоки за чекорите што државите мора да ги преземат за да се борат против таквото насилство и дека тие треба да бидат содржани во еден нов договор на оваа тема. Со таквиот договор би се воспоставила заштитната, превентивната и едукативната рамка во однос на родово

заснованото насилство. Притоа се придава особено значење на потребата да се елаборира содржината на обврската за „должно внимание“ на државите во врска со таквото насилство. Кончено, усвојувањето на правно обврзувачките договори на регионално ниво на темата и практиката според тие договори се смета за позитивна поддршка за потенцијалната ефективност на слична конвенција и на универзално ниво, која исто така би имала свое мониторинг тело(Извештај SRVAW 2015, над п 17, став 64.).

Иако реторичките и стратешките предности на аргументот заснован на постоењето на аргументот за „нормативен јаз“ се јасни, тврдењето за постоењето на таков јаз сепак носи потреба од дополнително испитување. Дали тврдењето е точно ќе зависи и од тоа од деталната анализа на текстот на Конвенцијата во светлината на нејзиниот предмет и цел и во светлината на практиката на државите членки на Конвенцијата. Постојат и автори кои тврдат дека инсистирањето на постоење на „нормативен јаз“ не е убедливо како прашање на меѓународното договорно право, и дека притисокот за нов договор врз основа на тоа дека постои таков јаз е потенцијално контрапродуктивна стратегија(Ибид).

Па така, во продолжение накратко ќе го приложиме толкувањето на Конвенцијата во светлината на стандардните правила за толкување на договорите, за понатаму да потенцираме дека одговорите на државите-членки на толкувањето на Конвенцијата CEDAW како наметнување обврски во однос на родово заснованото насилство врз жените може да се гледаат како последователна државна практика која го утврдува договорот на државите членки за толкувањето на Конвенцијата.

3. ТОЛКУВАЊЕ НА НОВА КОНВЕНЦИЈА ЗА ЕЛИМИНАЦИЈА НА СИТЕ ФОРМИ НА ДИСКРИМИНАЦИЈА ВРЗ ЖЕНИТЕ- CEDAW

Почетната точка за толкување на меѓународен договор е обичното значење „на условите на договорот во нивниот контекст и во светлината на предметот и целта на договорот(Виенска Конвенција,член 31). Исто така, она што треба да се земе предвид во толкување на еден договор се други договори усвоени во исто време со договорот, и последователната практика на државите членки што го утврдува нивниот договор за значењето на договорот(Ибид член 31). Историјата на изготвување на договорот може да се земе предвид и во одредени околности како помошно средство за толкување.

Во случајот со Конвенцијата CEDAW, државите членки преземаат широки обврски на сите полиња на општествениот живот. Тие обврски се, општо земено, да се елиминираат сите форми на дискриминација на жените во тие области и да се осигура дека жените ги уживаат човековите права и основните слободи генерално, но и во голем број конкретни области, врз основа на еднаквост со мажите. Дополнително, членот 5 од Конвенцијата бара од државите членки да ги преземат сите соодветни мерки за да ги изменат социјалните и културните модели на однесување со цел да ги елиминираат предрасудите вообичаени и други практики кои се засноваат на идејата за супериорност на кој било пол или на стереотипни улоги за мажи и жени(член 5 од Цедав). Конвенцијата бара од државите членки да се погрижат дејствијата на државата да не вклучуваат дискриминација, а особено јавните службеници да не се впуштаат во дискриминаторски дејствија. Подеднакво важно, Конвенцијата експлицитно ги обврзува државите членки да ги преземат сите соодветни мерки за елиминирање на дискриминацијата од страна на приватни лица („секое лице, организација или претпријатие“, член 2(д)), да ги изменат постоечките закони, регулативи, обичаи и практики што претставуваат дискриминација (член 2(ѓ)), и да се осигура дека постои ефикасна правна заштита на жените од каков било акт на дискриминација(CEDAW,1979). Обврските на државите членки во однос на недржавните актери се она што традиционално се опишува како обврска за „должно внимание“, концепт кој произлегува од класичното меѓународно право во однос на одговорноста на државата за повреди на странци, но кој е преземен и опширно развиен во современото право за човекови права како позитивни обврски на државите. Понатаму, кога говориме за насилството врз жените како форма на „дискриминација врз жените“ (Кристин.Ч 2012), се поставува прашањето дали насилството врз жените во неговите многубројни форми спаѓа во концептот на „дискриминација врз жените“ како што е дефинирано во член 1 од Конвенцијата CEDAW, или е покриено со други одредби од Конвенцијата кои не го користат јазикот на дискриминација (на пример, членовите 5 и 6). Комитетот CEDAW тврди и се чини дека е доследен на обичното значење на јазикот на Договорот, имено, дека родово заснованото насилство врз жените може да се сфати како форма на дискриминација на жените. Така, таквото насилство вклучува дискриминација на жените во еднаквото уживање на нивните права, и тука се мисли како на оние права кои се експлицитно споменати во Конвенцијата, така и на оние права кои се инкорпорирани со упатување во дефиницијата за „дискриминација на жените“ во член 1 (вклучувајќи го и правото на живот, право на интегритет на личноста, право да се биде ослободен од тортура и сурово, нечовечко или понижувачко постапување, право на здравје и други права), чие уживање е ограничено со насилството.

Овој пристап кон толкувањето на Конвенцијата е суштински оној усвоен од CEDAW во својата Општа препорака 19 и кој Комитетот оттогаш постојано го потврдува во својата практика. Оттука, се чини дека ставот на Комитетот CEDAW за значењето на Конвенцијата во однос на насилството врз жените и обврските што произлегуваат од тоа, доведува до истиот резултат што произлегува од примената на обичните правила за толкување на договорите. Понатаму, до степен до кој може да има било каков сомнеж за ова како правилно толкување на договорот, можеме да се осврнеме на практиката на државите-членки според договорот: се чини дека ова потврдува дека државите го прифатиле толкувањето на Комитетот за нивните обврски според Конвенцијата во однос на насилството како правилно толкување на договорот (Општа препорака 19).

4. ПОТЕНЦИЈАЛНИТЕ ПРЕДНОСТИ И МОЖНИТЕ НЕДОСТАТОЦИ ОД СОЗДАВАЊЕ НОВА КОНВЕНЦИЈА

Нова конвенција може да им понуди можност да се разјаснат деталите за различните аспекти на обврските на државите и да се спојат во поконцизен инструмент кој е јасно обврзувачки нормативен инструмент директно упатен до државите. Инструмент кој директно и експлицитно ги утврдува обврските- може да биде убедлив и полесен за нивно користење. Второ, изготвувањето и постоењето на нова конвенција веројатно ќе им обезбеди на застапниците нова алатка на која се повикуваме во различни контексти за да помогне во поттикнувањето на социјални и правни промени. Трето, може да им обезбеди на владите и креаторите на политики ажурирана и кохерентна рамка за развивање или зајакнување на законите, политиките и програмите за справување со родово заснованото насилство. Исто така, можно е да има и дополнителни аргументи што треба да се изнесат покрај овие.

Додека нова конвенција би го дополнила сегашното тело на правни норми, фундаменталното прашање сепак е дали усвојувањето на нова конвенција би било севкупен позитивен придонес во борбата против насилството врз жените и дали има некои недостатоци кои би требало да го намалат ентузијазмот за нов обврзувачки инструмент. Во оваа сега обратна насока се сугерира дека можните недостатоци вклучуваат повеќе работи. Па така, како прво постои опасност од поткопување на Конвенцијата CEDAW (особено ако застапниците продолжат да тврдат дека аргументот за „нормативна празнина“ продолжува да се користи или обезбедува изговор за државите да сугерираат дека CEDAW не го покрива родово заснованото насилство врз жените (или во најмала мера, не наметнува обврзувачки обврски). Мора да се води сметка и за различните нормативни и институционални контексти. Обично се напоменува дека аргументирањето за нова конвенција на ОН за родово засновано насилство бидејќи регионалните системи веќе нив ги усвоиле не го зема целосно предвид различното покривање на прашањата за полова дискриминација во различните системи. Исто така, некогаш се истакнува дека ваквиот пристап нуди помала флексибилност. Во смисла на тоа дека договорот е обврзувачки инструмент, и откако ќе се усвои може да биде тешко да се измени, а времињата и околностите се менуваат и се појавуваат нови форми на насилство врз жените. Додека на пример, толкувачката практика на договорното тело (тука мислам на Комитетот за елиминирање на дискриминацијата врз жените) е флексибилен метод за прилагодување на променливите околности без да се помине низ долгиот и напорен меѓувладин процес за преговарање на договор. (ако па тука би можеле да кажеме дека нов комитет со новиот договор исто така би имал улога на натамошно пошироко толкување на одредбите од договорот).

Постојат и опасности од политичкиот процес: Политичкиот процес на изготвување нова конвенција го носи ризикот државите да се обидат да го ограничат она што се подразбира како насилство со исклучување на одредени практики од која било дефиниција (без разлика дали во текстот на конвенцијата или во резервите на нова конвенција), или да се отвори несогласување и предизвици за пристапот CEDAW во Општата препорака 19 или нејзиното ажурирање. Исто така постои опасност од прекумерно дуплирање на телата и процедурите: ако новиот договор би воспоставил нов механизам за следење (Комитет), тоа би можело да биде или од државите да се смета за прекумерно дуплирање, со оглед на постоењето на Комитетот CEDAW, Специјалниот известувач за насилство против жените и Работната група за дискриминација на жените.

Понатаму, нова конвенција подразбира и трошоци за трансакции и пренасочување на ресурсите. Разработката на нова конвенција би вклучила долга и интензивна кампања за ресурси за да се убедат државите да изготват конвенција и да учествуваат во нешто што би можело да биде долг и спорен процес. Ако тоа беше успешно, тогаш ќе биде потребна понатамошна политичка кампања за да се убедат државите да ја ратификуваат; ќе помине извесно време пред која било конвенција да стигне до сегашната бројка на држави потписнички на Конвенцијата CEDAW.

5. ЗАКЛУЧОК

Наспроти позадината на овој преглед на потенцијалните предности и недостатоци на новата конвенција, треба да се разгледа дали да се продолжи или не со развивање на нова конвенција за родово засновано насилство и како тоа може соодветно да се постигне.

Па така, почетната точка на какви било дискусии и концептуализација на нова конвенција или други мерки треба да биде дека таквиот напор нема да се потпира на празен лист на ниво на ОН, туку ќе се препознае важноста и влијанието на постојните норми и практики, и ќе се надоградува врз нив, со цел да не се поткопуваат или да се даваат на државите каков било изговори за оспорување или ублажување на постоечките стандарди. Секоја нова мерка треба да ја препознае улогата што постојните меѓународни обврски и стандарди ја одиграа во поддршката на владините активности, институционалните промени и застапувањето за човековите права на жените на домашно ниво, и да истражат начини за консолидирање и надградба на тие достигнувања.

Имено, секоја нова мерка треба да признае дека постои значителен неуспех во спроведувањето на национално ниво и дека треба да се посветат значителни напори и ресурси за спроведување, особено со поддршка на правни и други форми на дејствување на домашно ниво. Ова треба да вклучи охрабрување и поддршка за усвојување на закони за признавање и справување со родово засновано насилство (вклучително и силување во брак), усвојување на национални политики за насилство врз жените и назначување или воспоставување национални механизми за следење на имплементацијата и ефикасноста на релевантните закони и политики и приоритизирање на иницијативите за родовозаснованото насилство во законодавните и буџетските активности. Сите нови меѓународни мерки, вклучително и договор, треба да усвојат негова холистичка анализа што ја рефлектира неделивоста на правата и разбирањето на родово заснованото насилство како вкоренети во пошироки модели на негирање на жените право на еднаквост и уживање на сите права (како што е одразено во Конвенцијата CEDAW).

Секој нов договор треба да избегнува дуплирање процедури кои веќе се применуваат на родово заснованото насилство, треба да содржи одредба што конкретно се однесува на улогата на различни национални институции во справувањето со насилството врз жените, вклучувајќи ги националните институции за човекови права и другите јавни тела со релевантен мандат. Тие може да се потпираат на одредбите во ОР-САТ и Конвенцијата за правата на лицата со попреченост. И конечно, секој нов договор, особено оној што содржи какви било суштински одредби, треба да забранува резерви.

КОРИСТЕНА ЛИТЕРАТУРА

- Bashkim Selmani (2008) „ E Drejta e të Drejtave të Njeriut , (ligjerata të autorizuar), faq. 209, Universiteti parë privat „FON”- Shkup
- Љубомир Д. Фрчкоски (2021), Меѓународно право за правата на човекот, Три, Скопје,
- Merdović, B., & Bjelajac, Željko. (2021). Multidimensional perspectives of domestic violence in Serbia. *Kultura polisa*, p. 186
- Torlak, N. (2011). *Medijska slika žene u Srbiji [Media image of women in Serbia]*. *СМ Komunikacija i mediji*, 6(19), 39-52
- Počuča M. & Šarkić, N. (2020). *Porodično pravo i porodičnopravna zaštita [Family law and family law protection]*. Beograd, str.322
- Кристин Чинкин, (2012) „Насилство врз жените“ во Марша Фримен, Кристин Чинкин и Бете Рудолф (eds.), Конвенција на ОН за елиминација на сите форми на дискриминација врз жените: коментар (Оксфорд: Oxford University Press,)
- Taslima Yasmin, (2020). “Overview of laws, policies and practices on gender-based violence and harassment in the world of work in Bangladesh,” (International Labour Organization,
- Balsarkar G. (2021) Summary of four recent studies on violence against women which obstetrician and gynaecologists should know. *J Obstet Gynecol India*.
- Извештајот на специјалниот известувач за насилството врз жените, неговите причини и последици, Рашида Манџу (2014). [Извештај SRVAW 2014], Совет за човекови права на ОН, 26-та сесија, ставови 6-42, UN Doc A/HRC/26/38
- Извештај на специјалниот известувач за насилството врз жените, неговите причини и последици, Рашида Манџу (2015)., [Извештај SRVAW 2015], Совет за човекови права на ОН, 29-та сесија, став 63, UN Doc A/HRC/29/27 цитирано според
- Факултативниот протокол: <https://www.un.org/womenwatch/daw/cedaw/protocol/whatis.htm>, 2023
- Виенска конвенција за правото на договори, член 31(1).

<chromeextension://efaidnbmnnnibpcajpcgclefindmkaj/https://treaties.un.org/doc/publication/unts/volume%201155/volume-1155-i-18232-english.pdf>

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/SR/Framework/2.IWRAW-AsiaPacificDiscussionPaperOptionInternationalMechnisms.pdf>

[OAS : MESECVI : Belém do Pará Convention](#)

[PROTOCOL TO THE AFRICAN CHARTER ON HUMAN AND PEOPLES' RIGHTS ON THE RIGHTS OF WOMEN IN AFRICA \(The Maputo Protocol of 2003\) | She Stands For Peace \(un.org\)](#)

[Home - Istanbul Convention Action against violence against women and domestic violence \(coe.int\)](#)

<https://www.ohchr.org/sites/default/files/Documents/Issues/Women/SR/Framework/2.IWRAW-AsiaPacificDiscussionPaperOptionInternationalMechnisms.pdf>

[Convention on the Elimination of All Forms of Discrimination against Women New York, 18 December 1979 | OHCHR](#)

[CEDAW Committee General Recommendation No. 19 on Violence Against Women \(wunrn.com\)](#)